

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie sędziego Sądu Okręgowego w K. M. F.

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

w dniu 28 maja 2024 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

wniosku obwinionego o wyłączenie SSN Marka Siwka od udziału w rozpoznaniu

sprawy o sygn. akt I ZO 95/23

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

postanowił:

wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

Obwiniony zażądał wyłączenia SSN Marka Siwka od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZO 95/23. Jej przedmiotem jest wniosek Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] o rozważenie wyznaczenia sądu dyscyplinarnego do rozpoznania sprawy dyscyplinarnej obwinionego M. F.

Uzasadniając wniosek o wyłączenie, obwiniony odwołał się do treści postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2023 r., sygn. akt I ZB 52/22, w którym Sąd Najwyższy wyłączył SSN Marka Siwka od rozpoznania sprawy o sygn. akt II ZIZ 13/22, w trybie art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym.

W ocenie obwinionego SSN Marek Siwek nie został skutecznie powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, bowiem powołane to nastąpiło

z naruszeniem postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 września 2018 r., sygn. akt II GW 28/18, o wstrzymaniu wykonania uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 28 sierpnia 2018 r. o przedstawieniu jego kandydatury Prezydentowi RP. Obwiniony stwierdził, że *Marek Siwek z pełną świadomością istnienia w obrocie prawnym postanowienia wstrzymującego przyjął powołanie – a tym samym zaakceptował fakt, że Prezydent RP, organ władzy wykonawczej zignorował orzeczenie sadu.*

Ponadto obwiniony wskazał, że w sprawie o sygn. akt II ZZ 3/22 skład orzekający tworzony z udziałem SSN Marka Siwka procedował pomimo złożonych przez obwinionego wniosków o wyłączenie oraz wniosku o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności w stosunku do ławnika wyznaczonego do tego składu. Zdaniem obwinionego ma to świadczyć o stronniczości sędziego w stosunku do obwinionego.

Sąd Najwyższy-Izba Odpowiedzialności Zawodowej zważył, co następuje.

Wniosek nie zasługuje na uwzględnienie, przy czym przytoczona w nim argumentacja w głównej mierze koncentruje się na okolicznościach, których rozważenie w kontekście art. 41 § 1 k.p.k. jest niedopuszczalne.

Dokonując oceny tego wniosku, należy uwzględnić aktualnie obowiązujące brzmienie ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622, zwanej dalej u.SN), w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1259), na mocy której do ustawy o Sądzie Najwyższym został dodany art. 29 § 4 stanowiący wprost o tym, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności.

Jednocześnie ustawodawca wspomnianą nowelizacją wprowadził tryb tzw. testu bezstronności, w którym – zgodnie z art. 29 § 5 u.SN – dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego (lub sędziego delegowanego) wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu,

jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Z żądaniem w tym przedmiocie może wystąpić strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym (art. 29 § 7 u.SN).

Sam fakt, że ustawodawca przewidział takie postępowanie w określonych sytuacjach jest niewątpliwie pomocne przy rozważeniu, czy w ogóle w polskim prawie istnieją regulacje dopuszczające wyłączenie sędziego z powodów wyłącznie systemowych, związanych w istocie z przebiegiem procesu nominacyjnego, a ściślej wręcz z porządkiem prawnym, zgodnie z którym proces ten przebiegał. Odpowiedź na to pytanie z punktu widzenia przywołanej regulacji jest negatywna, co potwierdza również orzecznictwo Sądu Najwyższego.

W postanowieniu z dnia 28 grudnia 2023 r., sygn. akt III CB 55/23, Sąd Najwyższy wskazał, że przez okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego na tle art. 29 § 5 u.SN należy rozumieć nie okoliczności o charakterze generalnym, odwołujące się do systemowych rozwiązań procesu powoływania sędziów (a zatem w istocie okoliczności dotyczące sposobu ich powołania), lecz indywidualne okoliczności powołania, odnoszące się do konkretnego sędziego objętego wnioskiem o przeprowadzenie tzw. testu niezawisłości i bezstronności (tak też Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 6 marca 2024 r., sygn. akt III CB 18/24). Z kolei w postanowieniu z dnia 23 maja 2023 r., sygn. akt III PUB 1/23, Sąd Najwyższy stwierdził, że przedmiotem badania w trybie art. 29 § 5 u.SN jest dochowanie „wymogów” (standardu) niezawisłości i bezstronności w kontekście konkretnej sprawy w tym sensie, że ewentualne deficyty niezawisłości i bezstronności mogą oddziaływać na wynik tej sprawy. Ścisły związek badania z konkretną sprawą potwierdza to, że powinno ono uwzględniać okoliczności dotyczące uprawnionego oraz charakteru sprawy. Przez okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego na tle art. 29 § 5 u.SN należy rozumieć nie okoliczności o charakterze generalnym, odwołujące się do systemowych rozwiązań procesu powoływania sędziów (a zatem w istocie okoliczności dotyczące sposobu ich powołania), lecz indywidualne okoliczności powołania, odnoszące się do konkretnego sędziego objętego wnioskiem o przeprowadzenie tzw. testu niezawisłości i bezstronności.

Uwzględniając powyższe, nie sposób uznać, że to, co jest wręcz wyraźnie wykluczone przez jeden przepis prawa, z uzasadnionych powodów mający szeroki, bo ustrojowy charakter, będzie dopuszczalne z punktu widzenia innego przepisu prawa, w tym wypadku art. 41 § 1 k.p.k., mającego przecież charakter procesowy, a więc, że ten ostatni przepis będzie w istocie mógł stanowić podstawę abstrakcyjnego wyłączenia sędziego z powodów w istocie ustrojowych, gdyż dotyczących otoczenia prawnego, w jakim dany sędzia został powołany na stanowisko.

W art. 41 § 1 k.p.k. – przepisie, którego zastosowanie w niniejszej sprawie wynika z argumentacji przytoczonej w pismach wnioskodawcy – zawarto ogólną podstawę wyłączenia sędziego (*iudex suspectus*), którą co do zasady może być okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Nie ulega jednak wątpliwości, że zarówno instytucja tzw. testu bezstronności przewidziana w przepisach ustawy o Sądzie Najwyższym (z powodów, o których była już mowa), jak też mechanizm wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., służą sądowej kontroli bezstronności sędziego, który ma brać udział w rozpoznawaniu konkretnej, określonej sprawy, a nie wyłączeniu z rozpoznawania spraw w ogóle, a taki w istocie sens ma złożony przez obwinionego wniosek.

Instytucje te różnią się natomiast zakresem przedmiotowym, który w przypadku pierwszej z nich jest węższy. Ustawa o Sądzie Najwyższym w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, a zatem w tym zakresie w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k. stanowi *lex specialis*, wyłączając tym samym możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze. Z drugiej strony, wyłączenie zawarte w art. 29 § 4 u.SN ma oddziaływanie generalne, co wynika z jego ustrojowego charakteru. Przedstawione stanowisko implikuje stwierdzenie, że w trybie art. 41 § 1 k.p.k. nie można oceniać zagadnienia bezstronności sędziego w aspekcie okoliczności towarzyszących jego powołaniu, co w konsekwencji przesądza o niedopuszczalności wniosku złożonego na podstawie tego przepisu, w sytuacji gdy wniosek ten oparty jest jedynie na tych okolicznościach.

Należy też zaznaczyć, że jeszcze przed wspomnianą wyżej nowelizacją przepisów u.SN, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 marca 2020 r., P 22/19, stwierdził, że art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP.

Skoro więc wniosek o wyłączenie SSN Marka Siwka złożony w trybie art. 41 § 1 k.p.k. został oparty w głównej mierze na okolicznościach odnoszących się do jego powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, to należało uznać, że wniosek ten jest w powyższym zakresie niedopuszczalny z mocy ustawy.

Jakkolwiek w świetle powyższych ustaleń szersze odniesienie się do argumentacji dotyczącej elementów procedury nominacyjnej SSN Marka Siwka na obecnie zajmowane stanowisko sędziowskie nie jest konieczne, wymaga jednak odnotowania, że na gruncie zarówno przepisów dotyczących Krajowej Rady Sądownictwa obowiązujących przed 2 stycznia 2018 r., jak i po tej dacie, stanowisko Sądu Najwyższego co do możliwości zabezpieczenia w sprawie odwołania od decyzji Krajowej Rady Sądownictwa było jednoznacznie negatywne. W wyroku z dnia 8 września 2010 r., sygn. akt III SO 5/10, Sąd Najwyższy stwierdził, że *odwołanie od uchwały KRS o nieprzedstawieniu Prezydentowi kandydatury wnioskodawcy na wolne stanowisko sędziowskie ani wniosek o zabezpieczenie takiego odwołania nie jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.p.c. ani rodzajem powództwa cywilnego, które mogłoby być zabezpieczone w trybie art. 730¹ k.p.c. Odwołanie od wymienionej uchwały należy do kognicji Sądu Najwyższego w innej sprawie określonej w ustawie o KRS (art. 13) w związku z art. 1 pkt 1c ustawy o Sądzie Najwyższym. Do rozpoznania takiej sprawy (odwołania), zgodnie z art. 13 ust. 6 ustawy o KRS, w zakresie nieuregulowanym jej przepisami Sąd Najwyższy stosuje wyłącznie przepisy k.p.c. o skardze kasacyjnej. Już ze względu na brak odesłania do innych przepisów k.p.c., w tym do przepisów o postępowaniu zabezpieczającym, wykluczone jest rozpoznanie wniosku o zabezpieczenie odwołania na podstawie art. 730¹ k.p.c.* Takie stanowisko jest

reprezentowane powszechnie także w aktualnym stanie prawnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 2019 r. sygn. akt I NOZP 2/19, z dnia 10 czerwca 2021 r. sygn. akt I NKRS 5/21). Treść przywołanych judykatów nie nasuwa jakichkolwiek wątpliwości co do tego, że wręcz niedopuszczalne jest stosowanie zabezpieczenia w sprawie, w której przedmiotem nie jest roszczenie cywilnoprawne, a taka sytuacja zachodzi co do sprawy, której przedmiotem jest odwołanie od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, a więc kontrola odbywa się wyłącznie na poziomie prawidłowości stosowania prawa publicznego.

Dodatkowo można wskazać, że nawet w przypadku potencjalnego zaistnienia uchybień w procedurze nominacyjnej, nie można *a priori* przyjmować, że SSN Marek Siwek jako osoba pozostająca poza strukturą organów władzy publicznej prowadzących postępowanie nominacyjne, miał na nie jakikolwiek wpływ.

Należy w tym miejscu podkreślić, że istotą aktu powołania na stanowisko sędziego jest nadanie danej osobie prawa do wykonywania określonego zakresu władzy sędziowskiej. Sędzia z chwilą powołania i objęcia urzędu staje się sędzią pełnoprawnym, o niepodważalnym statusie, co zostało potwierdzone m.in. w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 4 listopada 2021 r., sygn. akt III FSK 3626/21, w którym stwierdzono jednoznacznie: *Sędzia sądu administracyjnego bądź asesor sądowy w wojewódzkim sądzie administracyjnym, powołany do sprawowania urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, jest sędzią Rzeczypospolitej Polskiej i sędzią europejskim w rozumieniu art. 2 i art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 ze zm.) oraz art. 6 ust. 1-3 TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych (Dz. Urz. UE C 303 z 14 grudnia 2007 r., s. 1), a także art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), także wówczas, gdy procedura poprzedzająca jego powołanie mogła być dotknięta wadami.*

Chybiony jest również zarzut obwinionego, w ramach którego powołuje się on na treść postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2023 r., sygn. akt I ZB 52/22, w którym Sąd ten wyłączył od rozpoznania sprawy o sygn. akt II ZIZ 13/22 SSN Marka Siwka w trybie art. 29 § 5 u.SN – co jego zdaniem ma świadczyć

o deficycie bezstronności wymienionego sędziego również w sprawie o sygn. akt I ZO 95/23. Jakkolwiek uszło uwadze obwinionego to, że wskazane postanowienie nie jest prawomocne, to przede wszystkim należy odnotować, że orzeczenie wydane w trybie powołanego przepisu wywołuje skutek tylko w ramach sprawy, na tle której zostało wydane. Z treści art. 29 § 5 *in fine* u.SN wynika bowiem, że badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności jest dokonywane *jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy*. Co więcej, ze zdania drugiego art. 29 § 18 u.SN wynika jednoznacznie, że *wyłączenie sędziego od udziału w danej sprawie nie może stanowić podstawy do wyłączenia tego sędziego w innych sprawach rozpoznawanych z jego udziałem*.

Z kolei procedowanie przez Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt II ZZ 3/22 w składzie z udziałem SSN Marka Siwka, pomimo składanych przez obwinionego wniosków o wyłączenie, nie świadczy w żaden sposób o braku bezstronności wymienionego sędziego. Nie jest też rolą Sądu Najwyższego, aby przy rozstrzyganiu niniejszej sprawy wskazywać motywy, jakimi kierował się Sąd Najwyższy przy rozstrzyganiu kwestii incydentalnych w innym postępowaniu, zwłaszcza w sytuacji, gdy przekonanie strony o stronniczości sędziego ma wyłącznie wymiar subiektywny.

Warto w tym miejscu zacytować fragment tezy wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 10 kwietnia 2003 r. (*Sigurdsson przeciwko Islandii*, nr skargi 39731/98), gdzie stwierdzono: *przy rozstrzyganiu o tym, czy w danej sprawie istnieje uzasadniony prawnie powód, by obawiać się braku bezstronności u poszczególnego sędziego, stanowisko strony jest ważne, lecz nie decydujące. Decydującym jest to, czy obawa ta może zostać uznana za obiektywnie uzasadnioną*. W realiach niniejszej sprawy obawa wnioskodawcy o bezstronność SSN Marka Siwka obiektywnie nie jest uzasadniona żadną realnie istniejącą okolicznością.

Konkludując, należy stwierdzić, że wniosek obwinionego o wyłączenie SSN Marka Siwka pozbawiony jest podstaw zarówno formalnoprocesowych,

jak i merytorycznych, co w części wykluczało możliwość jego rozpoznania, a w pozostałym zakresie czyniło niezasadnym.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy postanowił, jak w sentencji.

[M. T.]

[ms]